Lof der zorg & waardigheid

Hebbie effe... Levinas

Rotterdam, 13 februari 2020

UVH UNIVERSITEIT VOOR HUMANISTIEK

Associatie Hospicezorg Nederland

IKNL integraal kankercentrum Nederland

Prof dr Carlo Leget

1948: Universele verklaring van de rechten van de mens

Artikel 1:

Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten, en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen.

Waardigheid 1

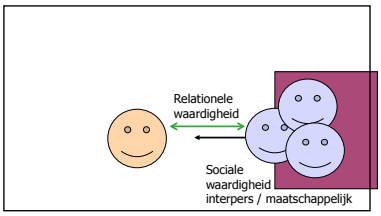

Kracht en probleem van 1

(sociale/relationele waardigheid)

+ Waardigheid vraagt om erkenning door anderen: wie het nooit geleerd of ervaren heeft zal het nooit zelf verzinnen

- Cultuur kan waardigheid systematisch ontkennen (vrouwen, andere rassen, ouderen…)

Waardigheid 2

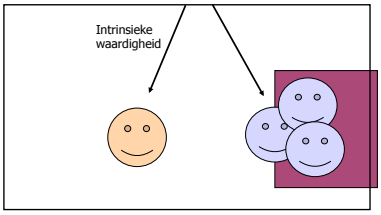

Kracht en probleem van 2
(intrinsieke waardigheid)

+ Je hebt het soms nodig tegen alle schijn in

- Historisch sloot het groepen uit (mensen met een verstandelijke beperking, dementie)
- Het is te algemeen: er volgen nog geen duidelijke normen uit
- Het blijft leeg en nietszeggend wanneer er geen ervaren en relationele waardigheid is

Waardigheid 3

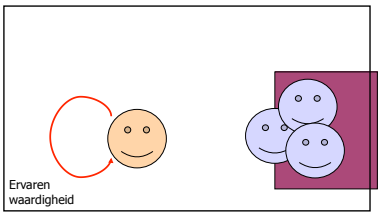

Kracht en probleem van 3
(ervaren, subjectieve waardigheid)

+ Ervaring van eigen waardigheid (zelfrespect) is belangrijke bron van draagkracht

- Een mens kan zich vergissen: net als bij schoonheid
- Weinig mensen halen zelfrespect alleen uit zichzelf

Waardigheid

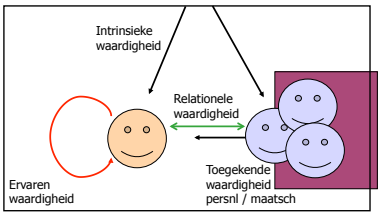

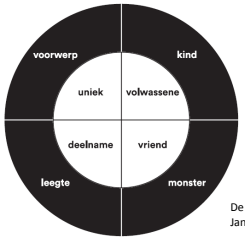

De waardigheidscirkel,
Jante Smit et al 2018.

“Leer mij hoe ik het best voor u kan zorgen in deze situatie”

Frederika den Hertog-Voortman, **Patiëntvoorkeuren in de verpleegkundige besluitvorming** [Proefschrift VU, 2015]

Zorg als leven ondersteunend

"Zorg is een levenspraktijk die zich uitdrukt in specifieke gedragingen (handelingen en houdingen) die erop gericht zijn 'onze wereld' zo in stand te houden, te continueren en te herstellen dat we daarin zo goed mogelijk kunnen leven. 'Onze wereld' omvat ons lichaam, ons persoon zijn en onze omgeving (medemensen, dieren, milieu, e.d.) die we trachten samen te weven tot een complex, het leven ondersteunend web" (Tronto 1993)

Zorg als praktijk

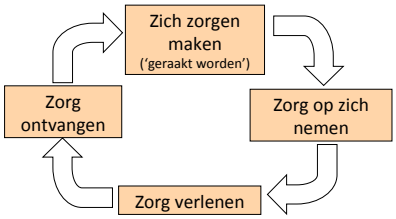

Wat is zorg?

"Een manier van doen,
in op mensen afgestemde
betrekkingen,
waarbij de zorgdrager ook
afstemt op zichzelf."

Annelies van Heijst

Een manier van doen…

Produceren, maken
Extern doel: resultaat
Fietsband plakken

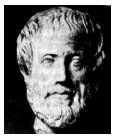

Aristoteles
(384-322 v. Chr)

Een manier van doen…

Produceren, maken	Handelen
Extern doel: resultaat	Intern doel: proces zelf
Fietsband plakken	Vriendschap onderhouden

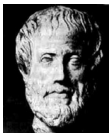

Aristoteles
(384-322 v. Chr)

Uitdrukkingshandelingen

Present zijn en
present stellen vallen samen

Waarden:
- Verbondenheid en gehechtheid
- Kostbaarheid

Zorgen =

- produceren, maken
  (doelgericht, efficiënt, etc)
- handelen
  (ongewisheid, onzekerheid)
- uitdrukkingshandeling
  (verbondenheid, kostbaarheid)

Menslievende zorg: asymmetrische relatie

cliënt — zorgprofessional

patiënt

mens — mens

Professional (*profiteor*)

Oorspronkelijke betekenis professie:

1. Bindende gelofte
2. Beroep
3. Commitment, verbinding

Amateur *(amare)*

Oorspronkelijke betekenis amateur:

1. Liefhebber

Wie zorg verleent is:

- Wezen met eigen belangen en belevingen
- Moreel wezen
- Zinzoekend wezen

Maar wordt dat nog gezien
in de huidige opvatting
van professionaliteit?

Bij 1: Eigen belangen en belevingen

- Patiënt staat centraal
- Professional moet maatwerk leveren
- Professional als 'onbewogen beweger'
- Professional als transparantje (inwisselbaar)

Doorknippen van het relationele
van iedere zorgrelatie

Bij 2: Moreel wezen

- Professioneel handelen is neutraal handelen
- Geen eigen voorkeuren: objectiviteit
- Autonomie zorgvrager centraal
- Neoliberale scheiding van privaat en openbaar (en illusie van neutraliteit)

Doorknippen van verbinding met
zingevende horizon

Bij 3: Zinzoekend wezen

- Geen aandacht voor het op peil houden van de oorspronkelijke motivatie
- Geen structuren die bezieling in stand houden

Doorknippen van verbinding met inspiratie en motivatie

Zorg en waardigheid zijn beide door en door relationeel van aard en verankerd in de betekenis die mensen voor elkaar hebben

Ze betreffen zowel de zorgverlener als de zorgontvanger

Dank voor uw aandacht!